

НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ КОНЦЕСІЇ В УКРАЇНІ

Д.В. Зятіна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри господарського права і процесу,
кандидат юридичних наук*

Концесія є оптимальною та найбільш розповсюдженою в світі формою державно-приватного партнерства. Як вказано в п. 1 Директиви ЄС від 26.02.2014 р. про укладання договорів концесії «договори концесії представляють собою важливий інструмент довгострокового розвитку інфраструктурних та стратегічних послуг, здійснюють значний вплив на розвиток конкуренції на внутрішньому ринку, створюючи можливості отримати переваги від діяльності приватного сектору та допомагають досягти ефективності та інновацій» [1]. Тому вдосконалення концесійного законодавства безперечно сприятиме створенню сприятливого бізнес-клімату в Україні. Для нашої держави в сучасних умовах це є вкрай необхідним, адже багато галузей національної економіки потребують залучення істотних інвестиційних коштів та модернізації. Концесійні механізми дозволяють досягти зазначених завдань, при цьому забезпечуючи врахування як приватних, так і публічних інтересів.

Для того, щоб концесія все ж таки почала працювати у різних сферах економіки зміни в національне законодавство про концесії є необхідними. В цьому контексті актуально проаналізувати положення законопроекту № 8125 від 15.03.2018 р. «Про концесії» (далі – законопроект) [2], прийнятий Верховною Радою України у першому читанні. Вказаний законопроект спрямований на усунення наявних прогалин в регулюванні концесійних відносин, зробивши концесію більш привабливою для потенційних інвесторів та вигідною для держави, уособлюючи в собі win-win стратегію.

В цілому законопроект слід оцінити позитивно. По-перше, увагу звертає вдосконалення порядку розрахунку концесійних платежів. Проблематика справедливого розрахунку концесійних платежів існувала доволі давно і залишається актуальною і сьогодні. В законопроекті «Про концесії» закріплена прогресивна норма щодо існування концесійних платежів не тільки концесіонера, але і кон-

цесієдавця. Безумовно справедливим є закріплення в законопроекті можливості встановлення різних підходів до визначення концесійного платежу, в тому числі залежно від розміру чистого прибутку концесіонера, що дозволить врахувати при виплаті концесійних платежів результати господарської діяльності концесіонера, зменшуючи комерційні ризики останнього.

Норма законопроекту про можливість залучення радника для підготовки концесійного проекту також виглядає перспективною, дозволяючи залучити незалежні професійні організації для підготовки об'єктів концесії. Аналогію радника в концесії можна побачити і в новому Законі України «Про приватизацію державного і комунального майна» [3].

Водночас, проект Закону «Про концесії» містить окремі положення, які не вирішують нагальних проблем концесії, на які неодноразово зверталася увага науковців та практиків. Це, зокрема, проблема залучення кредитних коштів для реалізації проектів концесії під заставу самого об'єкту концесії. Так, згідно із ч. 1, 2 ст. 31 законопроекту «Передача концесіонеру існуючого об'єкта концесії, в тому числі його подальша реконструкція, реставрація, капітальний ремонт та технічне переоснащення концесіонером, не зумовлює перехід права власності на цей об'єкт до концесіонера та не припиняє права державної чи комунальної власності на ці об'єкти. Такі об'єкти підлягають поверненню концесієдавцю після припинення дії концесійного договору. Нерухоме майно, створене (нове будівництво) концесіонером на підставі та у відповідності до умов концесійного договору, є державною чи комунальною власністю». Водночас, згідно із ч. 4 ст. 7 Закону України «Про державно-приватне партнерство» [4]: «Об'єкти державно-приватного партнерства, створені або придбані приватним партнером на виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства, можуть належати йому на праві власності та використовуватися ним або державним партнером чи іншою стороною договору в порядку та на умовах, визначених таким договором, якщо інше не встановлено законом. Такі об'єкти підлягають передачі приватним партнером державному партнеру в порядку та строки, визначені договором, укладеним у рамках державно-приватного партнерства, але не пізніше дати припинення дії такого договору....». І, хоча в ч. 3 ст. 2 законопроекту вказано, що норми Закону України

“Про ДПП” не застосовуються до регулювання відносин концесії (крім спеціальних випадків), слід підкреслити, що вищенаведена норма Закону України «Про ДПП» позитивно оцінювалася як раз з точки зору додаткових можливостей залучення кредитних коштів для проектів ДПП, що мало б мати позитивний ефект на розвиток відносин концесії в різних сферах. Отже, видається, що вказані положення Закону України «Про ДПП» мають знайти відображення і в спеціальному законодавстві про концесії.

Новелою проекту є закріплення можливості укладання договору концесії із орендарями державного майна у спрощений спосіб шляхом прямих переговорів. Логіка цих положень доволі зрозуміла, адже більшість інвестиційних проектів реалізуються сьогодні саме за допомогою оренди. Водночас, для уникнення зловживань при наданні концесії у такий спрощений спосіб мають бути закріплені чіткі вимоги до таких концесіонерів і така практика має бути скоріше виключенням, ніж правилом при укладанні концесійних договорів.

Також, враховуючи тенденцію до приведення національного законодавства до європейських стандартів, окремо хотілось би зазначити про необхідність узгодження положень щодо державної підтримки концесії із правилами ЄС щодо державної допомоги. Адже, крім акценту на можливості державної підтримки концесії, слід на законодавчому рівні зазначити також на необхідності оцінки такої підтримки на предмет її допустимості та впливу на конкуренцію відповідно до положень Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» [5].

Підсумовуючи, слід зазначити, що вдосконалення законодавства про концесії може стати вагомим стимулом на шляху розвитку національної економіки та сприятиме більшій інтенсивності інвестиційних процесів. Водночас, такі вдосконалення мають враховувати найкращий європейський досвід правового регулювання цієї сфери відносин, а також зміни мають бути спрямовані на створення сприятливого інвестиційного бізнес-клімату.

Література

1. Directive 2014/23/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on the award of concession contracts URL : https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ%3AJOL_2014_094_R_0001_01

-
2. Проект Закону про концесії № 8125 від 15.03.2018 URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63630
 3. Про приватизацію державного і комунального майна: Закон України від 18.01.2018 р. // Відомості Верховної Ради. – 2018. – № 12. – ст.68.
 4. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01.07.2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 40. – ст.524.
 5. Про державну допомогу суб'єктам господарювання: Закон України від 01.07.2014 р. // Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 34. – ст.1173.